

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ГЕНОТИПІВ КОНЕЙ У ГОСПОДАРСТВАХ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Рецензент: канд. с.-г. наук Цуп В.І.

І.М. Скалюк, М.С. Власюк, Т.М. Рушинська
Тернопільський інститут АПВ УААН

Реформування аграрного комплексу сприяло значному зростанню поголів'я коней, особливо у приватному секторі (91 %). Виникла необхідність визначити ефективність використання робочих коней у господарствах усіх форм власності, з врахуванням різних генотипів, об'єму виконуваних робіт, визначення затрат на їх утримання та кількості відпрацьованих коне-днів. Дана публікація підтверджує: утримання і використання робочих коней в усіх господарствах економічно вигідно, особливо враховуючи кризову ситуацію з енергоносіями, рентабельність їх утримання становить від 30 до 380 відсотків залежно від ефективності використання.

Ключові слова: помісі, генотип, економічна ефективність, коне-дні, транспортні роботи, обробіток земельних ділянок, порода, жива маса.

Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва і перехід народного господарства до ринкової економіки відповідно вплинули на розвиток усіх галузей тваринництва. Конярство, як додаткова галузь, також піддалось великим якісним і кількісним змінам, унаслідок чого потребує на відповідну увагу, зокрема щодо вирішення багатьох назрілих проблем, визначення стану і шляхів подальшого його розвитку.

Реформування аграрного комплексу сприяло до значному зростанню кількості коней, особливо у приватному секторі (91 %). Поголів'я коней у Тернопільській області нині становить 38,6 тис. голів. У порівнянні з попереднім обстеженням їх кількість зросла на 3,6 тис. голів. Позитивним є те, що протягом останніх 2-3 років ця кількість є стабільною.

У господарствах усіх форм власності кількість конематок зросла до 18,0 тис. голів, проти 6,6 тис. голів, із них 17,2 тис. голів або 95 % - у господарствах приватного сектору. Такий стан - об'єктивний та економічно виправданий процес, враховуючи безробіття на селі та набуття виробництвом продукції в особистих господарствах товарного характеру, що є основним джерелом матеріальних доходів значної частини сільського населення. Крім того, різке подорожчання пально-мастильних матеріалів призвело до підвищення цін на використання техніки за наймом, що є недоступним для більшості сільського населення [1].

У господарствах області в останні роки для покращення конепоголів'я використовували жеребців-плідників запряжних порід (торійської, латвійської, новоолександрівської ваговозної а також української верхової). Про кількість у господарствах області покращеного поголів'я, у тому числі конематок, свідчать дані табл. 1.

Найбільший вклад у поліпшення внесли жеребці-плідники новоолександрівської ваговозної породи: 23,2 відсотка до загального конепоголів'я та 22,6 відсотка за наявністю конематок.

1.Чисельність коней у господарствах Тернопільської області, станом на 1.08.2006 року

№ п/п	Поліпшувальні породи та їх помісі	Всього коней		у т.ч. кобил	
		Голів	%	голів	%
1	Орловський рисак	6799	17,6	3171	17,6
2	Новоолександрівська ваго- возна	8957	23,2	4070	22,6
3	Українська верхова	3537	9,2	1765	9,8
4	Торійська	2147	5,6	637	3,5
5	Латвійська	371	1,0	142	0,8
6	Ваговозно-верхові	3102	8,0	1471	8,2
7	Ваговозно-рисисті	2683	6,9	1269	7,0
8	Не виявлено впливу поліпшувальної породи	10983	28,5	5480	30,4
Всього коней		38579	100,0	18005	100,0

Зі зростом попиту фермерів і власників особистих селянських господарств на добротних, сильних, міцної конституції, адаптованих до місцевих умов використання, тобто на універсальних робочих коней, із живою масою 500-550 кг [2], виникла необхідність визначити ефективність їх використання в господарствах всіх форм власності, з врахуванням різних генотипів, об'єму основних робіт по видах, визначення затрат на їх утримання та кількості відпрацьованих коне-днів.

Матеріали та методи досліджень. Дослідження проводили у чотирьох базових господарствах та в п'яти особистих селянських господарствах різних районів Тернопільської області. Анкетні дані за визначенням характеру використання коней показали, що у колективних господарствах відпрацьовано від 223 до 301 коне-дня, у особистих селянських господарствах від 215 до 290 коне-днів.

Для проведення досліджень використано бухгалтерську звітність господарств різних форм власності та інформацію власників про використання коней протягом року, із врахуванням витрат на утримання, прибутку за виконану роботу, собівартості коне-дня, коефіцієнта використання коней (табл. 2).

У дослідах приймали участь коні таких генотипів (рис. 1-4):

- ваговозно-верхові (50 % НВ + 25 % УВП + 25 % М), середні проміри (n=22) 155,8-159,1-190,3-21,2 см, жива маса – 529 кг;

- ваговозно-рисисті (50 % НВ + 25 % ОР + 25 % М), середні проміри (n=24) 154,9-158,4-187,4-20,9 см., жива маса – 497 кг;

- помісі, покращені українською та латвійською породами (50 % Л+25 % УВП+25 % М), середні проміри (n=29) 158,3-159,8-184,0-21,7 см, жива маса -554,4 кг;

- помісі, покращені новоолександрівським ваговозом (50 % НВ + 50 % М), середні проміри (n=19): 149,3-153,4-187,4-20,7 см, жива маса - 493 кг;

- помісі, покращені орловською рисистою та торійською породами (50 % Т + 25 % ОР + 25 % М), середні проміри (n=34): 152,5-154,7-185,4-20,5 см, жива маса – 476 кг [3].

Результати досліджень. Кіньми виконується великий об'єм польових і транспортних робіт. Так, власник Звїздарик І.І. щорічно відпрацьовує 280-

Рис.1. Конематки латвійської породи

**Рис.2. Помісь, поліпшена латвійською породою
(50 %Л x 25 % УВП x 25 % М)**

**Рис.3. Помісь, поліпшена торійською породою
(50 %Т x 25 % УВП x 25 % М)**

**Рис.4. Ваговозно-рисисті помісі
(50 % НВ x 25 % ОР x 25 % М)**

290 коне-днів, у тому числі по обробітку земельних ділянок: оранка, міжрядний обробіток, боронування великими бородами, вивезення гною, виорювання картоплі (важкі роботи) – 141 день (48 %), перевезення сільськогосподарської продукції, барди (середні роботи) – 98 днів (33,9 %); поїздки на ринок, транспортні роботи на короткі відстані, перевезення дрібних вантажів (легкі роботи) – 51 день (17,5 %).

Як бачимо з табл. 2 собівартість 1 коне-дня та коефіцієнти використання коней у різних господарників різна, а отже суттєво різниться і прибуток. Затрати на утримання одного робочого коня у різних господарствах за рік становлять від 1500 до 2300 грн. і складаються в основному із затрат на придбання частини концкормів на стійловий період та амортизацію простих причіпних знарядь і збруї. При правильній організації роботи пара коней не тільки повністю відшкодовує затрати на своє утримання але й приносить значний прибуток (до 8 тисяч гривень на рік у цінах 2006 року),

Розрахунки показують, що при перевезенні вантажів кіньми на віддаль до 3 км, затрати праці в 1,7 раза, а собівартість перевезень в 1,9 раза нижчі від таких саме робіт, виконаних середніми за потужністю колісними тракторами.

Висновки:

1. Найвищу рентабельність використання мають помісні коні таких генотипів: Л+УВП+М; НВ+УВП+М; Т+УВП+М, і саме вони користуються найбільшим попитом у господарників усіх форм власності.

2. Вказані помісі за розвитком і типом близькі до покращувальних порід, мають характерні запряжні форми, достатньо масивні і костисті. Висота в холці і жива маса оптимальні для робочих коней.

3. Враховуючи кризову ситуацію з енергоносіями, утримання і використання робочих коней в усіх господарствах економічно вигідно, рентабельність їх утримання становить від 30 до 380 відсотків залежно від ефективності використання.

Бібліографічний список

1. Власюк М.С. Стан і перспективи розвитку конярства в західному регіоні України /Власюк М.С., Скалюк І.М., Рущинська Т.М. // Науково-технічний бюлетень. -Харків.-2002.-№82.-С143-146.

2.Новіков О.О. Який кінь потрібен селу? /[Новіков О.О., Маланчук Л.М., Власюк М.С., Скалюк І.М.] // Науково-технічний бюлетень. - Х.: ІТ УААН, 2002.-№82.-С.83-88.

3.Скалюк І.М. Господарсько-корисні ознаки помісей, поліпшених торійською і латвійською породами коней у Західному регіоні /Скалюк І.М. // Тваринництво України – 2000.-№1.-С 11-13.

2.Аналіз використання робочих коней у господарствах різних форм власності*

Господарство, форма власності	Генотип**	Кількість робочих коней	Всього кормо-днів	Всього витрат на утримання 1 коня	Вартість кормів до всіх затрат, %	Відпрацьовано кормо-днів 1 конем	Коефіцієнт використання коней	Дохід від наданих послуг 1 конем, грн.	Собівартість коне- дня, грн.	Чистий прибуток, отриманий від 1 коня, грн.	Рентабельність, % ***
ТзОВ «Галичина»	Т+ОР+М	34	12410	909	57,0	301	0,82	1595	2,49	371	62,8
Агрокомплекс	НВ+УВП+М	19	6935	1815	76,9	289	0,79	1987	2,08	872	48,0
СВС «Денятин»	Т+УВП+М	27	9855	1589	70,4	254	0,70	1625	4,72	336	21,3
СВАТ «Мшанецьке»	НВ+М	12	4380	1476	73,8	223	0,61	1904	4,04	428	29,0
Власник Звіздарик І.І.	Л+УВП+М	2	730	2170	86,0	290	0,80	10318	5,94	8148	3,8р
Власник Кузь Б.К.	НВ+УВП+М	1	365	1790	82,1	215	0,59	6420	4,90	4630	2,6р
Власник Чабан В.М.	Т+УВП+М	2	730	1630	80,3	270	0,74	3785	4,46	2155	1,3р
Власник Орищук Л.М.	НВ+ОР+М	1	365	1578	80,2	234	0,64	2650	4,32	1072	67,9
Власник Прус С.С.	НВ+УВП+М	2	730	1897	77,6	263	0,72	4175	4,54	2281	1,2р

Примітка:

1. * - ціни вказані за період 2005-2006 років;
2. *** - Т - торійська порода, ОР - орловська рисиста, НВ - новоолександрівська ваговозна, УВП - українська верхова, Л - латвійська, М - місцеві коні;
3. *** - р - рази.

ЕКОНОМІЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ РАЗНЫХ ГЕНОТИПОВ ЛОШАДЕЙ В ХОЗЯЙСТВАХ ТЕРНОПОЛЬСКОЙ ОБЛАСТИ

И.М. Скалюк, М.С. Власюк, Т.М.Рущинская, Тернопольский институт АПВ УААН

Реформирование аграрного комплекса привело к значительному росту количества лошадей, особенно в частных хозяйствах. Возникла необходимость определить эффективность использования рабочих лошадей в хозяйствах всех форм собственности, с учетом разных генотипов, объемов основных работ, определением затрат на их содержание и количества отработанных коне-дней. Данная публикация подтверждает: содержание и использование рабочих лошадей во всех хозяйствах экономически целесообразно, особенно учитывая кризисную ситуацию с энергоносителями, рентабельность их содержания составляет от 30 до 380 процента в зависимости от эффективности использования.

Ключевые слова: помеси, генотип, экономическая эффективность, коне-дни, транспортные работы, возделывание земельных участков, порода, живая масса.

ECONOMIC EFFICIENCY OF THE DIFFERENT HORSE GENOTYPE USE ON THE ALL PROPERTY HORSE BREEDING FARM TYPES

Skalyuk I., Vlasyuk M., Rushchinskaya T.; Ternopol institute AIP, UAAS

This article presents the test data analysis on the agrarian reform execution. The procedure procures horse stock increase especially on the private horse breeding farms. Percentage equals 91%. Economic efficiency of the various horse genotypes during exploitation on the all property farm types was computed. The calculation includes management cost & labor loss per working days. The draft horse management & exploitation proved to be economically efficient on the all property farm types on account of energy supply limits due to economic crisis. Management profitability amounts 30-380% subject to exploitation intensity.

Key words: crosses, genotype, economic efficiency, breed, live weight, horse labor loss per days, transport, plot cultivation.

УДК 636.1: 631.14

СТАН КОНЯРСТВА НА ВІННИЧЧИНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Рецензент: канд. с.-г. наук Ткачова І.В.

В.Д. Судай

Вінницький державний аграрний університет

Представлено аналіз причин скорочення чисельності коней та показані напрями вдосконалення конярства у Вінницькій області. Племінне конярство представлене одним кінним заводом та 5 племінними репродукторами, де сконцентровано 10 повновікових жеребців та 95 кобил, переважно класу еліта. Наголошується на недостатній реалізації коней новоолександрівської ваговозної породи через відсутність реклами. Пропонується робоче поголів'я вдосконалювати з використанням новоолександрівської та орловської порід. Слід ввести державний контроль за ідентифікацією та племінною роботою з кінськими.

Ключові слова: коні, племінна робота, ідентифікація, робоче використання.

Вінницька область поступово нарощує виробництво продукції рослинництва, але зменшуються об'єми виробництва молока та м'яса, росте їх ціна. Різке підвищення цін на молоко і м'ясо певною мірою пояснюється зростанням вартості енергоносіїв.